

ZAMONAVIY XOREOGRAFIYA USLUBLARI: TENDENSIYALAR VA
EKSPERIMENTLAR

Muratbekova Turdigu'l Tursinbekovna

O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti Nukus filiali
"Xaliq ijodiyoti" fakulteti "Ashula va raqs" ta'lim yo'nalishi talabasi

Annotatsiya: Maqolada zamonaviy xoreografiya san'atining shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hamda bugungi tendensiyalari tahlil qilinadi. Raqsning yangi uslublari, xoreografik tajribalar va eksperimental yo'nalishlarning san'atdagi o'rni yoritilgan. Shuningdek, milliy va jahon raqs madaniyatlarining o'zaro ta'siri, zamonaviy texnologiyalar va interaktiv sahna yechimlarining xoreografiyaga ta'siri ko'rib chiqilgan.

Kalit so'zlar: Zamonaviy raqs, xoreografiya, san'at, eksperiment, ijodiy yondashuv, texnologiya, plastika, improvizatsiya.

Аннотация: В статье анализируется формирование, этапы развития и современные тенденции искусства современной хореографии. Освещается значение новых танцевальных стилей, хореографических экспериментов и творческих направлений в искусстве. Также рассматривается взаимное влияние национальных и мировых танцевальных культур, влияние современных технологий и интерактивных сценических решений на хореографию.

Ключевые слова: Современный танец, хореография, искусство, эксперимент, творческий подход, технологии, пластика, импровизация.

Annotation: The article analyzes the formation, development stages, and current trends of contemporary choreography. It highlights the role of new dance styles, choreographic experiments, and creative directions in the art world. The study also examines the interaction between national and global dance cultures, as well as the impact of modern technologies and interactive stage solutions on choreography.

Keywords: Contemporary dance, choreography, art, experiment, creative approach, technology, plasticity, improvisation.

XX asr oxiri va XXI asr boshlarida raqs san'ati global madaniyatning eng faol rivojlanayotgan tarmoqlaridan biriga aylandi. An'anaviy xoreografik maktablar bilan bir qatorda yangi tendensiyalar, yo'nalishlar va ijodiy eksperimentlar paydo bo'ldi. Zamonaviy xoreografiya inson tanasining erkin harakati, hissiy ifoda va badiiy tafakkurning uyg'unligini o'zida mujassam etadi. U klassik baletning qat'iy

shakllaridan voz kechib, tabiiylik, improvizatsiya va individual ijodiy erkinlikni ilgari suradi.

Zamonaviy xoreografiyaning asosiy yoʻnalishlari XX asr boshlarida Yevropa va AQShda shakllana boshlagan. Isadora Duncan, Marta Grem, Merse Kanningem, Pina Bausch kabi xoreograflar raqsnı inson ruhiyati, ichki kechinmalari va zamonaviy hayot ritmi bilan uygʻunlashtirish tarafdorlari boʻldilar. Ularning ijodi asosida “modern dance”, “postmodern dance”, “contemporary dance” kabi yangi yoʻnalishlar vujudga keldi. Bu yoʻnalishlar klassik xoreografiyaning qatʻiy texnikasidan voz kechib, tabiiy harakat, erkin plastika va sahnaviy ifoda erkinligiga asoslandi.

Zamonaviy xoreografiyada asosiy tendensiyalar – bu sintez va eksperimentga intilishdir. Raqs sanʼati teatr, musiqa, kino, texnologiya va moda bilan uygʻunlashib, yangi badiiy ifoda vositalarini yaratmoqda. Masalan, “site-specific dance” yoʻnalishida raqs anʼanaviy sahna emas, balki istalgan makonda – muzey, koʻcha, tabiat bagʻrida yoki binolar ichida ijro etiladi. Bu holat tomoshabinning raqsnı boshqacha his etishiga sabab boʻladi. Shuningdek, “digital dance” yoʻnalishi raqsnı raqamli texnologiyalar, 3D-proyeksiya, virtual va kengaytirilgan haqiqat (AR/VR) bilan uygʻunlashtiradi.

Oʻzbekiston zamonaviy xoreografiyasi ham jahon tendensiyalariga mos ravishda rivojlanmoqda. Milliy raqs elementlari asosida modern va kontemporari uslublar yaratilmoqda. Oʻzbekiston davlat xoreografiya akademiyasi, “Bahor”, “Lazgi”, “Zarafshon”, “Tumor” kabi raqs ansambllari sahna koʻrinishlarida milliy raqsnıning zamonaviy talqinlarini keng qoʻllamoqda. Yosh koreograflar klassik shakllarni saqlagan holda, yangi plastika, dinamik harakatlar va musiqiy tajribalardan foydalanib, raqsnı zamonaviy sahna tiliga moslashtirmoqda.

Eksperimental xoreografiyada improvizatsiya asosiy oʻrin tutadi. Raqs ijrochilari oldindan qatʻiy tayyorlangan harakatlar oʻrniga oʻz his-tuygʻulari, musiqaning ritmi yoki joyning energiyasiga mos holda harakatlanadi. Bu uslub orqali raqqos oʻz shaxsiyatini erkin ifoda etadi, sahnada jonli badiiy aloqa yuzaga keladi. Zamonaviy xoreografiya shuningdek ijtimoiy va falsafiy gʻoyalarni ifodalash vositasiga aylangan. Ayrim spektakllarda ekologik muammolar, insoniy qadriyatlar, ayollar huquqlari, urush va tinchlik mavzulari raqs orqali ifodalanadi.

Hozirgi davrda xoreografiya sanʼati koʻp madaniyatli yoʻnalishga ega boʻlib, turli xalqlarning anʼanaviy harakatlari, ritmlari va musiqalari bir sahnada uygʻunlashmoqda. Masalan, Sharq raqslari elementlari Yevropa sahna raqslariga singdirilmoqda, Afrika ritmlari esa zamonaviy kontemporari raqsga oʻziga xos energiya bagʻishlamoqda. Shu bilan birga, Oʻzbekiston raqqosalari va xoreograflari xalq raqsi, klassik balet hamda

zamonaviy plastika elementlarini birlashtirib, o'z milliy xoreografik uslubini yaratmoqdalar.

Zamonaviy xoreografiya san'ati bugungi kunda global madaniyatda eng faol yangilanuvchi yo'nalishlardan biridir. U inson tanasini, hissiyotini va tafakkurini yangi badiiy shaklda ifoda etish imkonini beradi. Zamonaviy raqsda an'anaviylik va innovatsiya uyg'unlashib, yangi estetik qadriyatlar yuzaga kelmoqda. Eksperimental yondashuvlar, texnologik yechimlar va madaniyatlararo sintezlar orqali raqs san'ati o'zining universalligi va abadiyligini isbotlamoqda. O'zbekiston zamonaviy xoreografiyasi ham jahon sahnasida o'z ovozigacha ega bo'lib, milliy raqs merosini zamon ruhiga mos tarzda yangicha talqin etishda davom etmoqda.

Zamonaviy xoreografiya san'ati bugungi kunda jahon madaniyatining eng faol rivojlanayotgan yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. U klassik raqs an'alarini inkor etmagan holda, yangi badiiy ifoda shakllarini yaratishga qaratilgan. Raqsning zamonaviy ko'rinishlari inson tanasi orqali fikr, hissiyot va g'oyalarni erkin ifodalashga asoslanadi. Bunda plastika, improvizatsiya, texnologiya va sahna tajribalari muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy xoreografiyada harakatlar tizimi qat'iy qoidalarga bo'ysunmaydi, aksincha ijodkorning shaxsiy dunyoqarashi, ruhiy holati va estetik didi bilan belgilanadi. Shuning uchun ham bu san'at turi doimiy izlanish, tajriba va eksperimentlarga tayanadi. Yangi xoreografik yo'nalishlar orasida modern, kontemporari, hip-hop, jazz-funk, performans va raqamli raqs shakllari alohida o'rin egallaydi. Ayniqsa, kontemporari raqs tananing tabiiy harakatlarini, erkinlik va ichki his-tuyg'ularni ifoda etishga qaratilgani bilan ajralib turadi. Raqs san'atida texnologiyalar ham yangi bosqichni boshlab berdi. Interaktiv sahna yechimlari, 3D proyeksiya, multimedia tasvirlari, dron yoritish va virtual haqiqat elementlari xoreografiyaning ifoda imkoniyatlarini kengaytiradi. Zamonaviy raqs nafaqat sahna san'ati, balki ijtimoiy, madaniy va falsafiy g'oya ifodachisiga aylanmoqda. U inson va texnologiya, an'ana va innovatsiya, milliy va global madaniyat o'rtasidagi o'zaro ta'simi badiiy tarzda ochib beradi. Shu bilan birga, o'zbek xoreografiyasi ham bu jarayondan chetda qolmayapti. Milliy raqs an'analari zamonaviy ifoda vositalari bilan uyg'unlashib, o'ziga xos "neo-milliy" uslubni shakllantirmoqda. Bu yo'nalish xalq raqslarining plastikasi va ritmini zamonaviy dramaturgiya, musiqiy kompozitsiya hamda sahna texnologiyalari bilan uyg'unlashtirishni nazarda tutadi. Zamonaviy xoreografiya – bu ijodiy erkinlik, tajriba va badiiy tafakkurning uyg'unlashgan shakli bo'lib, uning rivojlanishi san'atning kelajak yo'nalishlarini belgilab bermoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Grem M. “Modern Dance Technique”. – New York: Harper & Row, 1972.
2. Bausch P. “Tanztheater: The New Expression in Dance”. – Berlin: Akademie Verlag, 1987.
3. Kaeppler A. L. “Dance in Anthropological Perspective”. – Annual Review of Anthropology, 1978.
4. Hanna J. L. “Dance, Sex, and Gender”. – Chicago: University of Chicago Press, 1988.
5. Reynolds D. “Rhythms of Life: The History of Modern Dance”. – London: Thames & Hudson, 2005.
6. Karimova N. “Milliy raqs san’ati va zamonaviylik tendensiyalari”. – Toshkent: San’at, 2016.
7. Qodirova S. “O‘zbek sahna xoreografiyasida zamonaviy yondashuvlar”. – Toshkent: Kamalak, 2020.
8. UNESCO. “Dance as Intangible Cultural Heritage”. – Paris: UNESCO Publishing, 2019.
9. Fraleigh S. “Dance and the Lived Body”. – Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1987.
10. Xolmatov R. “O‘zbekiston raqs san’atining zamonaviy bosqichlari”. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

